

НАУКОВИЙ АЛЬМАНАХ МИСТЕЦТВА ТА ОСВІТИ  
Міжнародна науково-практична онлайн-конференція  
«Мистецька освіта: виклики та перспективи»

---

**Список використаних джерел:**

1. Белінська Т.В., Василевська-Скупа Л.П., Костюк Л.О. Використання інтерактивних методів на уроках музичного мистецтва як засобу формування soft skills в учнів початкової школи. *Актуальні питання гуманітарних наук*: зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2022. Вип. 51, С. 414-418.
2. Василевська-Скупа Л.П., Ковальова А.О. Педагогічний потенціал мистецтва та його значення у творчому розвитку особистості. *Проблеми та інновації в мистецтві, технологічній та професійній освіті*: зб. наук. пр. / редакційна колегія: Тетяна Зузяк та ін. Вінниця, 2024. Вип.3 С. 92-95.
3. Гусак Р.Д. Народні музичні інструменти. Київ : Видавництво ІМФЕ, 2016. 440 с.
4. Масол Л.М. Мистецтво. 1 клас. <https://pidruchnyk.com.ua/2727-mystetstvo-1-klas-masol-2023.html> (Дата звернення 06.11.2025)
5. Хоткевич Г. М. Музичні інструменти українського народу. Х. : Вид. Савчук О. О., 2012. 512 с.
6. Черкаський Л.М. Українські народні музичні інструменти. К : Техніка, 2003. 264 с.

DOI:

**РОЛЬ КНИЖКОВОЇ ІЛЮСТРАЦІЇ ТА ДИЗАЙНУ В  
ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ НАРАТИВІВ**

*Мороз О. В., здобувач ступеня вищої освіти «магістр»  
Науковий керівник: Костюк О. П., кандидат філософських наук,  
доцент*

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

***Анотація.** У тезах розглянуто книжкову ілюстрацію та дизайн як важливі інструменти репрезентації й актуалізації національно-культурних наративів. Проаналізовано сучасні підходи до розуміння книжкової ілюстрації як медіатора між традицією й сучасністю, а також роль графічних рішень, типографіки, верстки, вибору матеріалів у підсиленні національно-культурного змісту. Обґрунтовано, що в умовах зростання конкуренції з цифровими медіа саме якісний візуальний образ української книги стає одним із ключових факторів популяризації національного мистецького й історичного наративу як всередині країни, так і за її межами.*

***Ключові слова:** книжкова ілюстрація, дизайн книги, національно-культурні наративи, візуальна ідентичність, культурна пам'ять.*

НАУКОВИЙ АЛЬМАНАХ МИСТЕЦТВА ТА ОСВІТИ  
Міжнародна науково-практична онлайн-конференція  
«Мистецька освіта: виклики та перспективи»

---

**Abstract.** *The theses consider book illustration and design as important tools for representing and actualizing national and cultural narratives. Contemporary approaches to understanding book illustration as a mediator between tradition and modernity are analysed, as well as the role of graphic solutions, typography, layout, and the choice of materials in enhancing national and cultural content. It is substantiated that under conditions of growing competition with digital media, the high-quality visual image of the Ukrainian book becomes one of the key factors in popularizing the national artistic and historical narrative both within the country and abroad.*

**Keywords:** *book illustration, book design, national and cultural narratives, visual identity, cultural memory.*

**Постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями.** Книга традиційно виступає одним із базових носіїв культурної пам'яті та інструментів трансляції національних смислів. Водночас у сучасному медійному просторі увага читача розподіляється між великою кількістю конкуруючих візуальних стимулів, що змушує переосмислювати спосіб подачі тексту. Книжкова ілюстрація й дизайн перестають бути «обслуговуючим» елементом і перетворюються на повноцінну мову, через яку репрезентуються історичні сюжети, фольклорні мотиви, образи національних героїв, локальні культурні коди. Постає завдання: як за допомогою візуальних рішень зробити національно-культурний наратив впізнаваним, привабливим, конкурентним у глобальному культурному просторі та водночас уникнути поверхової декоративності й стереотипізації.

**Аналіз останніх наукових публікацій.** У мистецтвознавчих і культурологічних дослідженнях послідовно утверджується підхід до книжкової ілюстрації як до особливого типу візуального наративу, що поєднує текст, образ і матеріальність носія. У вітчизняному науковому дискурсі цю проблематику розробляють, зокрема, А. Кошка, яка акцентує на ролі ілюстрованої книги у збереженні культурної спадщини, формуванні національної ідентичності та смаків молодії аудиторії [5, с. 61], Ю. Кадоркіна, що аналізує сучасні тенденції української книжкової графіки й вплив цифрових технологій на трансформацію функцій ілюстрації [1, с. 20], М. Костенко, яка аналізує історію ілюстрованої книги в цілому [4] та інші. До осмислення взаємодії ілюстрації, графічного дизайну та національної ідентичності долучаються також О. Пушкар, Т. Андрущенко, М. Корніх, В. Сироїд, котрі зосереджують увагу на сучасній дитячій книжковій ілюстрації, її образності та зв'язку з народним мистецтвом [2; 6; 7].

Дослідники підкреслюють здатність книжкової графіки переосмислювати фольклорні сюжети, народну орнаментику, міфологічні образи в контексті сучасної візуальної культури, створюючи нові форми репрезентації національної ідентичності для дитячої й дорослої аудиторії.

**Виклад основного матеріалу.** Книжкова ілюстрація в контексті національно-культурних наративів виконує щонайменше три взаємопов'язані функції: репрезентативну, інтерпретаційну та ідентифікаційну. Репрезентативна функція полягає у візуалізації сюжетів, персонажів, які вкорінені в історії та фольклорі певного народу: образи козацтва, традиційного сільського побуту, міських пейзажів, національного вбрання, символіки. Через інтерпретаційну функцію ілюстратор не лише «перекладає» текст на мову зображення, а й пропонує власне прочитання культурної традиції – акцентує деталі, вводить метафори, поєднує архаїчні мотиви з сучасними художніми засобами. Ідентифікаційна функція проявляється в тому, що читач впізнає «своє» у візуальних кодах книги, співвідносить себе з певною спільнотою, регіоном, історичним досвідом [2, с. 15].

Не менш значущим є загальний дизайн книги: формат, композиція обкладинки, вибір шрифтів, колірна палітра, спосіб подачі ілюстрацій у розвороті, фактура паперу, наявність декоративних елементів (ініціалів, рамок, орнаментів). Саме через ці параметри формується візуальна ідентичність видання: лаконічна мінімалістична обкладинка чи, навпаки, насичена орнаментальна поверхня, стилізація під стародрук або опора на сучасну графіку, використання національних кольорових поєднань чи стриманих нейтральних тонів. Коли ці рішення узгоджені зі змістом і концепцією книги, вони посилюють національно-культурний наратив, перетворюючи видання на своєрідний «предметний знак» культури, який хочеться мати в особистій бібліотеці, дарувати, представляти в міжнародних контекстах [1, с. 21].

Особливо показовою в цьому сенсі є дитяча література. Саме через ілюстровані казки, енциклопедії, історичні оповідання дитина вперше зустрічається з образами власної культури. Якщо візуальний ряд книги є сучасним, емоційно виразним, але водночас уважним до автентичних деталей (елементів народного костюма, орнаментів, архітектурних мотивів, побутових реалій), він формує глибше, небанальне відчуття приналежності до своєї традиції. Натомість використання шаблонних, поверхових

«фольклорних» мотивів, які не спираються на реальну етнографічну базу, може відтворювати стереотипи й збіднювати культурний образ.

У дорослій книжковій продукції – від художньої прози до нон-фікшн – значну роль відіграють серійні оформлення й авторські дизайнерські концепти. Вони дозволяють вибудовувати цілісні візуальні лінії, присвячені, наприклад, історії українського мистецтва, осмисленню травматичних подій, урбаністичним наративам сучасних міст. Така стратегія посилює можливості книги як медіума культурної рефлексії: читач сприймає не лише окремий текст, а й візуально марковану «серію смислів», що пропонує певний кут зору на національний досвід [5, с. 62].

В умовах цифровізації книговидання ілюстрація та дизайн набувають додаткових вимірів: книжкові образи переходять у формат буктрейлерів, доповненої реальності, інтерактивних електронних видань. Це відкриває нові можливості для популяризації національно-культурних сюжетів серед молодшої аудиторії, звиклої до динамічних мультимедійних форм. Водночас постає виклик збереження якості й глибини візуального висловлювання: важливо, щоб книжкова ілюстрація в цифровому середовищі не редукувалася до «кліпового» ряду, а зберігала свою здатність репрезентувати складні культурні смисли [7, с. 23].

**Висновки з дослідження і перспективи подальших розробок.** Отже, книжкова ілюстрація та дизайн відіграють ключову роль у популяризації національно-культурних наративів, оскільки формують візуальне обличчя книги як носія культурної пам'яті й інструмента конструювання ідентичності. Від зваженості художніх і дизайнерських рішень залежить, чи буде національний наратив сприйматися живим, актуальним, здатним до діалогу з сучасним читачем, чи залишиться набором музейних кліше. Перспективними напрямками подальших досліджень є розроблення критеріїв оцінювання «національної специфіки» книжкового дизайну без скочування до етнографічного шароварництва, аналіз практик візуальної репрезентації українських наративів у перекладних та електронних виданнях, а також вивчення рецепції таких видань різними віковими та соціальними групами читачів. Це дозволить поєднати художню, видавничу й культурно-політичну стратегії у спільному завданні – утвердженні українського культурного голосу в глобальному просторі через мову книги.

НАУКОВИЙ АЛЬМАНАХ МИСТЕЦТВА ТА ОСВІТИ  
Міжнародна науково-практична онлайн-конференція  
«Мистецька освіта: виклики та перспективи»

---

**Список використаних джерел:**

1. Кадоркіна Ю. О. Сучасна українська книжкова ілюстрація. Оформлення прози та віршованих збірок. Молодий вчений. 2018. № 12(1). С. 19–22.
2. Корніх М. С. Українська книжкова ілюстрація в контексті розвитку європейської графіки : магістерська робота / наук. кер. Р. О. Пильнік. Кривий Ріг : КДПУ, 2021. 129 с.
3. Косів В. Українська ідентичність у графічному дизайні 1945–1989 років : монографія. Київ : Родовід, 2019. 480 с.
4. Костенко М. Історія ілюстрованої книги. Київ : Критика, 2005. 168 с.
5. Кошка А. Д., Здор О. Г., Лихолат О. В. Ілюстрована книга в українському культурному просторі: між традицією та сучасністю (на прикладі авторського дизайну до твору Івана Франка). Український мистецтвознавчий дискурс. 2025. Вип. 3. С. 60–69.
6. Пушкар О. І., Андрущенко Т. Ю. Ілюстрування : навч. посіб. для студентів напряму підготовки 6.051501 «Видавничо-поліграфічна справа». Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 128 с.
7. Сироїд В. В. Дитяча книжкова ілюстрація: сучасні аспекти створення : кваліфікац. робота здобувача освіти першого (бакалаврського) рівня за спец. 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація / наук. кер. А. П. Дубрівна. Київ : КНУТД, 2024. 83 с.

DOI:

**КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНА МОДИФІКАЦІЯ ЕСТЕТИЧНОЇ  
КУЛЬТУРИ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ**

*Сікорська І. С., здобувач другого магістерського рівня вищої освіти  
Науковий керівник: Сідорова І. С., кандидат педагогічних наук,  
доцент*

Вінницький державний педагогічний університет  
імені Михайла Коцюбинського

**Анотація.** В статті проаналізовано психолого-педагогічні дослідження естетичної культури. Охарактеризовані такі поняття, як «культура» та «естетична культура». Зосереджується увага на значенні естетичного виховання у всебічному розвитку, культурному становленні молодого покоління.

**Ключові слова:** культура, естетична культура, естетичне виховання.

**Abstract.** The article analyzes psychological and pedagogical research on aesthetic culture. Such concepts as "culture" and "aesthetic culture" are characterized. Attention is focused on the importance of aesthetic education in the comprehensive development and cultural formation of the younger generation.

**Keywords:** culture, aesthetic culture, aesthetic education.